

og hvad ikke? – Det kan man vanskeligt tage stilling til, når det ikke er helt klart, hvilke problemer materialet tænkes brugt til at belyse, så det er da muligt, at ikke blot Sædingestenen med dens særsveer, men også de to Jellingesten er relevante, – men det er svært at forestille sig.

Niels Lund

OVE JØRGENSEN: Alfred den Store – Danmarks geografi. En undersøgelse af fire afsnit i Den gamle engelske Orosius. Nowele Supplement Volume I. Odense Universitetsforlag, 1985. 166 s. 158,60 kr.

Civilingeniør Ove Jørgensen, tidligere medarbejder ved Odense kommunes tekniske forvaltning, har i sit otium givet sig i kast med en udredning af Fyns stilling i det ældste danske rige, og forelægger her det første resultat af sine studier: en undersøgelse af de oplysninger om Danmark, som findes i kong Alfred den Stores beskrivelse af de nordiske lande, indeholdt i hans oversættelse af Orosius' verdenshistorie fra begyndelsen af 400-tallet. Jørgensens bog er udkommet på Odense Universitetsforlag med anbefaling af tre universitetsslærere og med økonomisk støtte fra universitetet og et par fonde, så her er et lægmandsarbejde, der har opnået den højeste sagkundskabs anerkendelse; dette har det knebet for en række af de efterhånden ikke få pensionistforskere i vor ældste historie at opnå. Man kunne vel så have forventet, at når de professionelle historikere i Odense optager en udefra kommende i laug og lyser hans arbejder i kuld og køn ved at støtte deres udgivelse som sket er, så hjalp de ham også til at opfylde de samme faglige normer, som de opstiller for sig selv, og med at styre uden om de faldgruber, som den uskoledede så nemt havner i. Dette ansvar har de ikke levet op til, og derfor er Jørgensens arbejde ikke blevet det bidrag til forståelse af teksten, som det måske kunne være blevet.

Jørgensen mangler bred orientering i sin periode og kritisk indstilling til litteraturen. Når han i en ganske vist ny og meget videnskabelig bog træffer den for indviede meget overraskende påstand, at kong Alfred aldrig lærte at læse, forsømmer han derfor at undersøge hvorfra Pritsak, som er Jørgensens hjemmelsmand, dog kan have sin opfattelse. Han falder i, og havner derpå i den inkonsekvens at omtale Alfred som forfatter; sådan en må da kunne både læse og skrive?

Et andet punkt, hvor forfatterens manglende skoling svækker hans arbejde, og hvor en grundigere vejledning, utvivlsomt ville have hjulpet, er hans mangel på problemformulering. Han har ikke stillet klart op: hvad er det for et problem, jeg vil løse, og hvordan skal jeg gøre det? – Derfor kommer der meget med, som ikke har med sagen at gøre, både i stort og i småt. Stærkest gør dette sig gældende over for problemet om verdenshjørnerne. Der er i tidens løb ofret mange kræfter på at diskutere om de gamle nordboer forstod det samme ved begreberne nord, syd, øst og vest som vi gør idag, og det har været en udbredt opfattelse, at man dengang havde drejet verdenshjørnerne helt op til 60 grader med uret. Jørgensen ofrer et antal sider på at diskutere dette og kommer til det overbevisende resultat, at denne antagelse er grundløs. Nord må også i vikingetiden have været defineret ved Nordstjernen. Alligevel optager dette problem hovedparten af interessen,

punkt for punkt citeres de forskellige forskeres opfattelse af, hvor stor afvigelsen nu var i dette tilfælde. Hvis Eklblom og Lauritz Weibull alligevel tager fejl, hvorfor så beskæftige sig med deres vildfarelser? Videnskab består ikke i at citere alt, hvad der forud er skrevet om emnet. Det består i at vælge kvalificeret imellem det, og så naturligvis føje noget nyt til.

Der er også gode ting i Jørgensens arbejde, men de kommer ikke til deres ret blandt alt det umetodiske og dilettantiske.

Niels Lund

TOR NYBERG, HANS BEKKER-NIELSEN, NIELS OXENVAD (red.): Knuds-Bogen 1986. Studier over Knud den Hellige. Fynske Studier XV. Odense, Odense Bys Museer, 1986. 191 s.

Nihundredåret for drabet på Knud den Hellige blev fejret på passende vis med udgivelsen af denne meget smukke og velillustrerede bog. Markeringen var ikke blot passende, fordi det nu lige var et rundt år, men også fordi forskningssituationen i 1980'erne, ikke mindst efter Carsten Breengaards disputats *Muren om Israels hus* (1982), måtte gøre det naturligt at tage kongen og hans efterliv op til nyvurdering i alle deres aspekter.

Det er da også Breengaard, der åbner ballet med den æggende titel *Det var os, der slog kong Knud ihjel!* I alt væsentligt er artiklen en gentagelse af standpunkterne i disputatsen med dens opgør med »Weibull-syntesens« opfattelse af periodens magtkampe som en strid mellem et demokratisk, kirkeligt reformparti og et tyrannisk voldskongedømme, hvor Breengaard i stedet ser kirkens indpasning i det traditionelle slægtssamfund og indførelsen af et kongeligt værn for samfundets svage som det centrale. Den mere sammentrængte form gør det dog tydeligere end i disputatsen, at Breengaards ekstreme revisionisme fører ham ud i en uholdbar kildeharmonisering i retning af at bortforklare enhver antydning af kritik af Knuds kongegerning i de middelalderlige beretninger.

Erling Albrechtsens nyoversættelse af Ælnoths krønike (1984) er genoptrykt, fulgt af litteraturhistorikeren Preben Meulengracht Sørensens syn på historikernes brug af de middelalderlige beretninger. Elisabeth Kofod-Hansen giver et katalog med kunsthistorisk kommentar over Knud den Hellige i middelalderlige kalkmalerier og træskærerarbejder. Artiklen bliver sat i perspektiv af Curt Wallins gennemgang af vor viden om Knudskulten i Lund, men i endnu højere grad af Thelma Jexlevs redegørelse for brugen af kongens helgendage i middelalderens brevdateringer, som viser, hvor meget kulturhistorisk stof, der ligger gemt i disse lidet påagtede udenværker i diplomerne. Det samme kan siges om Nils G. Bartholdys artikel om Sankt Knud Konge og liljen som motiver i middelalderlige og eftermiddelalderlige segl.

Helgenkongens eftermæle i de første efterreformatoriske århundreder er genstand for de to næste artikler, Rita Pedersens om to 1500-tals viser og Anne Riisings om to tekster fra 1697 og 1794. Isabella Tkocz og Kaj R. Jensen lader os i et kort glimt møde manden selv i form af en antropologisk undersøgelse af det skelet, som vistnok er Knuds. Jens Velle leverer en grundig og rigt illustreret gennemgang af fundhistorien omkring de to helgenskrin i Odense Skt. Knud; blot